

Bài 16: Trịnh Nguyễn Phân Tranh

Kiêu hãnh: *proud*

Chính trị: *politics*

Hà hiếp: *oppress*

Chuyên quyền: *seize control*

Độc lập: *independence*

Tai hại: *disastrous*

Từ khi Trịnh Tùng diệt được họ Mạc, thu giang sơn lại cho nhà Lê, mỗi ngày một kiêu hãnh, chiếm giữ lấy quyền chính trị và lại hà hiếp nhà vua. Năm 1599 đòi vua Thế Tông nhà Lê, Trịnh Tùng thu xếp xong việc thông sứ với nhà Minh, và đã chịu nhường đất Cao Bằng cho con cháu nhà Mạc rồi, trong nước đã yên dân, bèn tự xưng làm Đô Nguyên Sứ Tổng Quốc Chính Thượng Phụ Bình An Vương rồi định lệ cấp bổng cho vua được thu thuế 1.000 xã, gọi là lộc thượng tiến, cấp cho vua 5.000 lính để làm quân túc vệ. Còn những việc đặt quan, thu thuế, bắt lính, trị dân, đều thuộc về họ Trịnh cả. Chỉ có khi nào thiết triều hay là tiếp sứ thì mới cần đến vua mà thôi. Từ đó về sau, họ Trịnh cứ thế tập làm vương, tục gọi là chúa Trịnh.

Họ Nguyễn ở trong Thuận Hóa thấy họ Trịnh chuyên quyền, cũng tự xưng độc lập ở miền Nam, làm thành ra Nam Bắc đôi nơi và gây nên sự chiến tranh rất là tàn hại cho nước nhà.

Họ Trịnh nhận định rằng nếu không sớm diệt họ Nguyễn thì rồi đây Nguyễn cũng sẽ tai hại không kém gì Mạc vừa qua. Năm 1627 Trịnh Tráng (con Trịnh Tùng) mới sai quan vào Thuận Hóa giả tiếng nhà vua sai vào đòi tiền thuế từ ba năm về trước. Chúa Sãi Nguyễn Phúc Nguyên tiếp sứ nhưng không chịu nộp thuế. Trịnh Tráng lại sai sứ mang sắc vua Lê vào dụ chúa Sãi cho con ra châu. Chúa Sãi không chịu. Trịnh Tráng thấy vậy, bèn quyết ý đánh họ Nguyễn, sai Nguyễn Khải và Nguyễn Danh Thế đem 5.000 quân đi làm tiên phong vào đóng ở xã Hà Trung (tục gọi là Cầu Doanh), rồi đem đại binh, rước vua Lê đi đánh mặt Nam.

Kể từ năm 1627 đòi vua Thần Tông lần thứ nhất, đến năm 1672 đòi vua Gia Tông, vừa 45 năm, họ Trịnh, họ Nguyễn đánh nhau cả thảy 7 lần. Trong bấy nhiêu lần, họ Nguyễn chỉ ra đánh họ Trịnh có một lần, đã lấy được 7 huyện ở phía nam sông Lam Giang, nhưng vì các tướng họ Nguyễn không đồng lòng với nhau, cho nên lại phải bỏ về giữ đất cũ.

Trả Lời Câu Hỏi

(Cho các em trả lời những câu hỏi sau.)

1. Trịnh Tùng đã làm gì để thu lại giang sơn cho nhà Lê?

2. Sau khi thu lại giang sơn cho nhà Lê, Trịnh Tùng trở nên như thế nào?

3. Trong thời kỳ Trịnh Nguyễn phân tranh, họ Trịnh và họ Nguyễn đánh nhau tất cả bao nhiêu lần?

4. Họ Nguyễn ra đánh họ Trịnh bao nhiêu lần?

5. Trong trận đầu tiên, họ Trịnh đã lấy có gì để đánh họ Nguyễn?

Ngữ Vựng

(Giúp các em chọn và khoanh tròn các định nghĩa thích hợp với những từ sau.)

1. Từ khi Trịnh Tùng **diệt** được họ Mạc, thu giang sơn lại cho nhà Lê rồi, mỗi ngày một kiêu hãnh... Từ “**diệt**” có nghĩa là:
 - *Bắt bỏ tù.*
 - *Đánh bại.*
 - *Đày ra biên ải.*
2. ...Trịnh Tùng chiếm giữ lấy **quyền chính trị** và lại hà hiếp nhà vua. Từ “**quyền chính trị**” có nghĩa là:
 - *Ra luật pháp mới.*
 - *Thu thuế.*
 - *Quyền điều hành một nước.*
3. ...Trịnh Tùng chiếm giữ lấy quyền chính trị và lại **hà hiếp** nhà vua. Từ “**hà hiếp**” có nghĩa là:
 - *Giúp cai trị nước.*
 - *Lấn át, bắt nạt.*
 - *Xây cung đình.*
4. Họ Nguyễn ở trong Thuận Hóa thấy họ Trịnh **chuyên quyền**, cũng tự xưng độc lập... Từ “**chuyên quyền**” có nghĩa là:
 - *Đoạt lấy toàn bộ quyền hành.*
 - *Giúp vua cai trị đất nước.*
 - *Vâng phục quyền của vua.*
5. Họ Nguyễn ở trong Thuận Hóa thấy họ Trịnh chuyên quyền, cũng tự xưng **độc lập**... Từ “**độc lập**” có nghĩa là:
 - *Lên làm vua.*
 - *Trở thành nô lệ.*
 - *Tự nắm quyền, không lệ thuộc ai.*
6. Họ Trịnh **nhận định** rằng nếu không sớm diệt họ Nguyễn thì rồi đây Nguyễn cũng sẽ tai hại... Từ “**nhận định**” có nghĩa là:
 - *Hiểu, ý thức được.*
 - *Không hiểu.*
 - *Làm ngơ.*

Thêm Dấu

(Đọc cho các em thêm dấu.)

Tu khi Trinh Tung diet duoc ho Mac, thu giang son lai cho nha Le roi, moi ngay mot kieu hanh, chiem giu lay quyen chinh tri va lai ha hiep nha vua.

Ho Nguyen o trong Thuan Hoa thay ho Trinh chuyen quyen, cung tu xung doc lap o mien Nam.

Ke tu nam 1627 vua Than Tong lan thu nhat, den nam 1672 doi vua Gia Tong, vua 45 nam, ho Trinh, ho Nguyen danh nhau ca thay 7 lan.

Chính Tả

(Đọc cho các em viết chính tả. Sau đó, cho các em đọc lại từng câu.)

Sửa Lỗi Chính Tả

(Đọc cho các em sửa lỗi chính tả. Cho các em khoanh tròn những chữ sai lỗi chính tả. Sau đó, cho các em viết lại nguyên câu.)

Từ đó về sau, họ Trịnh cứ thế tập làm vương, tục gọi là chúa Trịnh. (3 lỗi)

Trông bấy nhiêu làng, họ Nguyễn chỉ ra đàng họ Trịnh có một lần. (3 lỗi)

Tập Làm Văn – Cách Sửa Bài

“Khi tôi sửa bài, tôi chỉ làm nó đỡ thêm. Văn bản tôi không sửa là bản hay nhất.”

Đây là một quan niệm sai, nhiều khi nảy sinh ra từ sự lo sợ và đôi lúc từ sự lười biếng. Có khi nào những ý tưởng hoàn hảo được diễn đạt trôi chảy qua những từ ngữ hoàn hảo theo một trình tự hoàn hảo trong bản thảo đầu tiên không?

Sửa bài gồm có ba phần:

- 1. Xem Lại** – Nhìn lại văn bản với đầy đủ sự quan sát và phê bình. Đây là một quá trình để suy nghĩ lại về bài viết: duyệt lại những lý luận, xét lại các bằng chứng, tinh lọc lại mục đích, bố trí lại cách trình bày, làm sống động lại những đoạn văn nhạt nhẽo.
- 2. Chọn Từ** – Thay đổi từ ngữ hay hơn và tránh sự lặp đi lặp lại.
- 3. Đọc Duyệt** – Đọc để tìm những sai sót, nhất là những lỗi ngữ pháp, chính tả, và dấu chấm câu.

Việc xem lại văn bản rất quan trọng. Chọn từ và đọc duyệt chỉ nên được thực hiện sau khi văn bản đã được xem xét lại. Nếu những ý tưởng trong bài quá dễ dự đoán, luận đề còn yếu, và cấu trúc lại lung tung, thì việc chọn từ và đọc duyệt sẽ không đem lại kết quả như mong muốn. Vì vậy, trước hết hãy xem lại đề thấy những gì em đã viết:

- Có thật sự đáng viết chăng.
- Nói lên những gì em muốn nói, và
- Được người đọc hiểu.

CẤU TRÚC CỦA VĂN BẢN

- Văn bản đã đề cập đến tất cả những đòi hỏi của bài tập chưa?
- Văn bản có đi theo một thể loại thích hợp không (Thí dụ: tường thuật, so sánh, tranh luận, v.v.)
- Mỗi đoạn văn có sự thống nhất và mạch lạc không? Văn bản được sắp xếp hợp lý và trôi chảy không? Người đọc có thể dễ dàng hiểu ý em không?
- Đoạn mở bài thỏa đáng chưa? Nói cách khác, phần giới thiệu đã bao gồm bối cảnh cho người đọc và một luận đề rõ rệt chưa?
- Luận đề có biểu lộ mục đích, cấu trúc, và (nếu là văn bản tranh luận) quan điểm của người viết chưa?
- Những đoạn thân bài có bàn về những điểm chính để trực tiếp hỗ trợ luận đề không?
- Mỗi đoạn có một ý chính rõ ràng không?
- Đã có đầy đủ những chi tiết và ví dụ cụ thể để hỗ trợ cho ý chính chưa?
- Có những điểm nào trong văn bản có thể làm người đọc hiểu nhầm không?
- Đoạn kết luận có phải là một sự chấm dứt hữu hiệu không, hoặc nó chỉ lặp lại phần giới thiệu mà thôi?
- Đã có nhan đề thích hợp cho văn bản chưa?

QUÁ TRÌNH DUYỆT XÉT BÀI VĂN

Sau đây là những điều giúp em sửa bài. Em không cần áp dụng tất cả chúng một lượt. Em hãy chú tâm vào vài phạm vi chính để dùng mỗi lần xem lại bài.

Những Bước Đầu

1. Sau khi viết xong bản thảo đầu tiên, hãy nghỉ ngơi chập lát. Khi trở lại với văn bản, hãy trung thực với chính mình và đừng lười biếng. Hãy tự hỏi: mình thật sự nghĩ gì về bài viết.
2. Suy nghĩ RỘNG LỚN, đừng chấp vá, sửa đôi lật vạt. Ở giai đoạn này, em nên nghĩ về những vấn đề lớn trong văn bản, chứ không phải những dấu hỏi, dấu chấm.
3. Kiểm soát lại nội dung của văn bản. Chủ đề có thích hợp không, quá rộng hoặc quá hẹp? Suốt cả bài, em có viết lạc đề không?
4. Suy nghĩ trung thực về luận đề. Em còn đồng ý với nó không? Luận đề có nêu rõ một điểm sâu sắc không? Hoặc nó chỉ nói những gì bất cứ ai cũng nêu ra được về cùng một đề tài? Luận đề của em nói bao quát chung chung hoặc một khía cạnh cụ thể?
5. Suy nghĩ về mục đích của văn bản. Phần mở bài có nói rõ những gì em định làm không? Mục đích của em sẽ được người đọc nhận biết rõ ràng không?

CẤU TRÚC CỦA CÂU

- Tất cả các câu đã đầy đủ chưa (có mệnh đề chính)?
- Các câu có cấu trúc giống nhau, hoặc chúng được đa dạng hóa?
- Đã sử dụng những từ chuyên tiếp để đảm bảo bài viết trôi chảy và thông suốt, kết nối những ý nghĩ liên quan với nhau hoặc báo hiệu cho sự thay đổi ý tưởng?
- Tất cả những từ không cần thiết đã được xoá bỏ? Tức là, các câu có tính súc tích không?
- Đã sử dụng từ ngữ chính xác và tránh những lời nói sáo?
- Giọng điệu, quan điểm, từ ngữ có thích hợp với người đọc không?
- Đã sử dụng đúng thì (hiện tại, quá khứ, tương lai, v.v.)?
- Những đại danh từ có liên hệ đúng với mệnh đề đi trước không? (Thí dụ: “*Trang đưa chiếc áo cho Hoà*” là tiền đề. Câu vừa rồi có thể được thay thế với những đại danh từ để trở thành “*Chị ấy đưa nó cho anh ta*”.)
- Đã đọc duyệt để tìm các lỗi chính tả chưa?
- Các câu có những dấu chấm đúng không?
- Các từ được viết hoa hoặc viết tắt đúng không?

Những Bước Sau

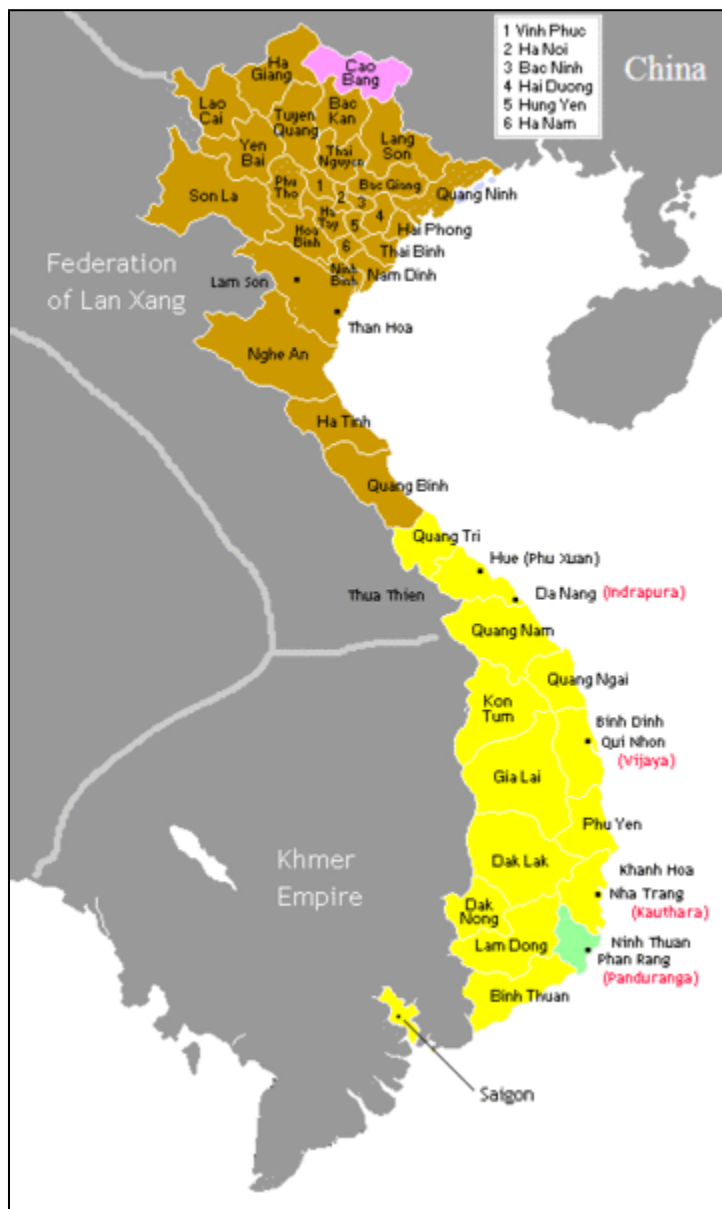
1. Duyệt lại sự thăng bằng của văn bản: Có phần nào mất cân đối với những phần khác không? Em có tốn nhiều thời gian cho một điểm nhỏ và bỏ mặc một điểm quan trọng hơn không? Phải chăng em cung cấp nhiều chi tiết ở phần đầu và càng về sau các điểm càng mỏng manh?
2. Xem lại những hứa hẹn với người đọc: Bài viết của em có thực hiện những hứa hẹn của luận đề ở phần mở bài không? Luận đề có đầy đủ sự hỗ trợ không? Giọng điệu và hình thức của văn bản có thích hợp với người đọc không?
3. Nhìn lại cấu trúc: Văn bản có được viết theo một khuôn mẫu dễ hiểu không? Các câu có được chuyển tiếp từ điểm này qua điểm khác một cách trôi chảy không? Câu chủ đề của từng đoạn có giới thiệu thích hợp cho đoạn văn không? Nếu sắp xếp lại, bài viết sẽ hay hơn không?
4. Kiểm tra chi tiết: Tất cả các sự kiện đều chính xác không? Có câu nào gây ra sự hiểu nhầm chẳng? Em đã cung cấp đủ chi tiết để đáp ứng sự hiếu kỳ của người đọc chưa? Em đã trích dẫn tất cả các nguồn thông tin chưa?
5. Xét phần kết luận: Đoạn văn cuối cùng có gói gọn văn bản một cách chặt chẽ và mạch lạc không? Hay là bài viết chấm dứt một cách đột ngột? Hoặc nó chết đi một cách chậm chạp, dư thừa, và không thoả đáng?

NHỮNG PHƯƠNG PHÁP DUYỆT BÀI

- Viết hoặc in ra giấy. Có bản giấy trước mắt sẽ giúp em thấy được những sai sót rõ ràng hơn.
- Đọc to ra. Đây là một cách để xem bài viết của em trôi chảy đến chừng nào.
- Hỏi thật nhiều và đừng ngần ngại trả lời chân thực. Thí dụ, hãy hỏi rằng có những quan điểm đối lập nào mà em chưa lưu ý đến.

Bài Tập – Tập Làm Văn (Sửa Bài)

Em hãy tìm một văn bản em đã từng viết (có thể từ những bài học trước, có thể từ bất cứ lúc nào trong quá khứ) và sửa lại bài văn ấy để được hay hơn.

Bản đồ Việt Nam ở thời kỳ Trịnh Nguyễn phân tranh (1650)